

АЛТЫНСАРИН ОҚУЛАРЫ

«ҚАЗІРГІ ӘЛЕУМЕТТІК МӘДЕНИ ЖӘНЕ ГЕОСАЯСИ
НАҚТЫЛЫҚТАҒЫ ҚҰНДЫЛЫҚТАР – ТӘРБИЕНІҢ
ТҰЖЫРЫМДАМАЛЫҚ НЕГІЗІ»

ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТӘЖІРИБЕЛІК
КОНФЕРЕНЦИЯ МАТЕРИАЛДАРЫ

II КІТАП

АЛТЫНСАРИНСКИЕ ЧТЕНИЯ

«ЦЕННОСТИ КАК КОНЦЕПТУАЛЬНАЯ ОСНОВА ВОСПИТАНИЯ
В СОВРЕМЕННЫХ СОЦИОКУЛЬТУРНЫХ
И ГЕОПОЛИТИЧЕСКИХ РЕАЛИЯХ»

МАТЕРИАЛЫ МЕЖДУНАРОДНОЙ
НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ

II КНИГА

Қостанай қ., 2025 ж.
г. Қостанай, 2025 г.

РЕДАКЦИЯ АЛҚАСЫ / РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Қуанышбаев Сеитбек Бекенович, география ғылымдарының докторы, доцент, Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университетінің Басқарма Төрағасы-Ректоры, Қазақстан; **Наурызбаева Эльмира Кенжеғалиқызы**, тарих ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессоры, Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университетінің академиялық мәселелер жөніндегі проректоры; **Жарлығасов Женис Бахытбекович**, ауыл шаруашылығы ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессор, Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университетінің зерттеулер, инновация және цифрландыру жөніндегі проректоры; **Скударева Галина Николаевна**, педагогика ғылымдарының докторы, доцент, Ресейлік Мәскеу облысындағы Мемлекеттік жоғары білім беру ұйымы «Мемлекеттік гуманитарлық-технологиялық университеті» ректоры, педагогика кафедрасының меңгерушісі, Ресей; **Бережнова Елена Викторовна**, педагогика ғылымдарының докторы, Ресей Сыртқы істер министрлігінің Мәскеу мемлекеттік Халықаралық қатынастар институтының (университет) профессоры; **Есіркепова Кенжегүл Қабылғазықызы**, филология ғылымдарының кандидаты, Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университеті Ө.Сұлтанғазин атындағы педагогикалық институтының директоры; **Ибраева Айман Елемановна**, Қостанай облысы әкімдігінің Білім басқару басшысы; **Калимжанова Роза Лаиковна**, PhD докторы, Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университетінің педагогика, психология және арнайы білім беру кафедрасының меңгерушісі; **Утегенова Бибикуль Мазановна**, педагогика ғылымдарының кандидаты, Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университетінің педагогика, психология және арнайы білім беру кафедрасының қауымдастырылған профессоры; **Смаглий Татьяна Ивановна**, Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университетінің педагогика ғылымдарының кандидаты; педагогика, психология және арнайы білім беру кафедрасының қауымдастырылған профессоры; **Жетписбаева Айсылу Айратовна**, Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университетінің Ы. Алтынсарин атындағы әдістемелік кабинетінің меңгерушісі.

Қазіргі әлеуметтік мәдени және геосаяси нақтылықтағы құндылықтар - тәрбиенің тұжырымдамалық негізі:
Қ 22 Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференция материалдары: II Кітап, 27 ақпандағы 2025 жылдың – Қостанай: Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай өңірлік университеті, 2025 . – 1611 б. = Ценности как концептуальная основа воспитания в современных социокультурных и геополитических реалиях: Материалы международной научно-практической конференции: II книга, 27 февраля 2025 года. – Костанай: Костанайский региональный университет имени Ахмет Байтұрсынұлы, 2025. – 1611 с.

ISBN 978-601-356-498-2

Жинақта Алтынсарин оқуларының «Қазіргі әлеуметтік мәдени және геосаяси нақтылықтағы құндылықтар – тәрбиенің тұжырымдамалық негізі» атты Халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясының материалдары жарияланған. Бұл Қазақстандық білім беру жүйесіндегі балалар мен жастарды тәрбиелеудің құндылықтары туралы зерттеулер, еліміздің ұлттық біртұтас тәрбие бағдарламаны жүзеге асыру жолдары, жас ұрпақты тәрбиелеуде халықаралық және отандық тәрбие мәселелері ескеру жолдары, мектеп пен отбасының қоғамдық тәрбие күштерін біріктіру туралы пікірлері, зерттеу ұсынылымдары туралы мақалалар жинақталған.

Жинақта білім беруде ұлттық тәлім-тәрбие құндылықтарын еңгізудің өзекті мәселелері, озат тәжірибелер, біртұтас тәрбиенің бағыт-бағдарымен тенденцияларын айқындалып, сондай-ақ қолжетімділікпен инклюзивтілікті қамтамасыз ету, барлық деңгейлердегі мазмұнның құндылық аспектісін өзектендіру, білім беру ұйымдарында ашықтық пен ынтымақтастық ахуалын құру, білім беруді дамыту мен психологиялық-педагогикалық қолдаудың инновациялық форматтарымен тиімді тәжірибелерін еңгізу, педагогикалық ғылым мен практиканы интеграциялау қарастырылған.

Конференция материалдары қазіргі білім беру контекстіндегі Ы. Алтынсариннің педагогикалық мұрасының өзектілігін, оқытудың гуманистік теориясының ғылыми негіздерін, қазіргі педагогикалық білім берудегі ғылым мен практиканың өзара байланысы мәселесін шешу жолдарын, интегративті жүйе ретіндегі кәсіпке дейінгі педагогикалық білім берудің маңыздылығын, цифрлық ресурстарды пайдалана отырып, педагогтардың тәрбие мәселелерін өз қызметтерінде шешу жолдары айқындалған.

Бұл жинақтың материалдарын ғалымдар, жоғары оқу орындары мен колледж оқытушылары, мектеп мұғалімдері мен мектепке дейінгі тәрбиешілер, педагог-психологтар, магистранттар мен студенттер пайдалана алады.

В сборнике содержатся материалы Международной научно-практической конференции Алтынсаринские чтения «Ценности как концептуальная основа воспитания в современных социокультурных и геополитических реалиях», определяющие общие направления тенденции внедрения национальной программы «Біртұтас тәрбие», такие, как ценностные аспекты воспитания подрастающего поколения, анализ возможностей и лучших практик по внедрению единой программы воспитания, поддержка взаимодействия школ и семьи в воспитании ценностных ориентиров детей и молодежи, изучение путей создания безопасной и поддерживающей образовательной среды в организациях образования.

Материалы Конференции посвящены обсуждению актуальности педагогического наследия Ы. Алтынсарина в контексте современных ориентиров ценностных смыслов воспитания, научных основ аксиологических аспектов обучения и воспитания, а также вопросы готовности педагогов к современным вызовам в отечественном образовании, педагогической готовности педагогов к инновационной деятельности с использованием цифровых ресурсов. Материалы данного сборника могут быть интересны ученым, преподавателям вузов и колледжей, учителям школ и воспитателям дошкольных учреждений, педагогам-психологам, магистрантам и студентам.

ISBN 978-601-356-498-2

9|786013|564982|

УДК 37.02
ББК 74.00

ӘОЖ 372.851

ОҚУШЫЛАРДЫҢ МАТЕМАТИКАЛЫҚ – ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ ҮШІН ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ–ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ШАРТТАРЫН АЙҚЫНДАУ ЖОЛДАРЫ

Альмуханова Айнур Каиржановна

математика – физика пәні мұғалімі
педагогикалық ғылымдарының магистрі
Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының
«Қостанай қаласы білім бөлімінің №32 жалпы білім беретін мектебі»
Қостанай қ., Қазақстан

Ибраева Рсалды Кабилмажитовна

математика пәні мұғалімі
Қостанай облысы әкімдігі білім басқармасының
«Қостанай қаласы білім бөлімінің Әлихан Бөкейхан
атындағы жалпы білім беретін мектебі» КММ
Қостанай қ., Қазақстан

Аңдатпа

Мақсаты: Жалпы білім беретін мектебінде математиканы оқытудағы психологиялық–педагогикалық шарттарды белгілеп атап өту болып табылады. Оқушыларға қазіргі заман талабына сай математикалық білім беру күрделі мәселе, сол үшін мұғалімнің психологиялық–педагогикалық шарттарды ескеруінің және психологиялық–педагогикалық талдай жасай білуінің маңызы ерекше.

***Түйінді сөздер:** Психологиялық – педагогикалық шарттары, функционалды сауаттылық, математикалық білім.*

Аннотация

Цель данной статьи: отметить психолого– педагогические условия обучения математике общеобразовательной школе. Актуальность: современное математическое образование учащихся – сложная проблема, для которой особое значение имеет учет педагогом психолого– педагогических условий и умение проводить психолого–педагогический анализ.

***Ключевые слова:** Психологические – педагогические условия, функциональная грамотность, математические знания*

Abstract

The purpose of this article: to highlight the psychological and pedagogical conditions for teaching mathematics at the middle level. Relevance: modern mathematical education of students is a complex problem, for which the teacher's consideration of psychological and pedagogical conditions and the ability to conduct psychological and pedagogical analysis are of particular importance.

***Key words:** Psychological and pedagogical conditions, functional literacy, mathematical knowledge.*

Қазіргі тез құбылмалы әлемде функционалдық сауаттылық адамдардың әлеуметтік, мәдени, саяси және экономикалық қызметтерге белсенді қатысуына, сондай-ақ өмір бойы білім алуына ықпал ететін базалық факторлардың біріне айналуда. Сауаттылық тұлғаның тұрақты қасиеті болып табылатындықтан, функционалдық сауаттылық сол тұлға меңгерген белгілі бір білім біліктерден көрініс табады. Өйткені функционалдық сауаттылыққа адам нақты білім алу кезеңдерінен өткеннен кейін қол жеткізеді. Сондықтан білім белгілі бір сауаттылық деңгейін қамтамасыз ететін құрал және нақты іс әрекеттердің нәтижесі ретінде қарастырылады. Ендеше, еліміздің болашағы – ұрпақты оқытуда білімнің түпкі нәтижесі деп саналатын құзіреттіліктердің біртұтас бірлігі ретіндегі функционалдық сауаттылықтың мәнін, рөлін айқындау, оны мектеп тәжірибесіне ендіру уақыт талабына сай келеді.

Қазіргі таңда білім жүйесі туралы түсінік кеңейді, мақсат, міндет, мазмұны көзқарасы өзгерді, негізі мақсат жеке тұлғаның қалыптасуы, ойлай және сезе алатын адам дайындық, сонымен қатар алған білімін өмірде қолдана білу. Осы мақсатта оқушылардың функционалдық сауаттылығын дәстүрлі емес сабақтар арқылы көрсетуді негізге алып отырмын.

1. Сауаттылығын арттыру. Оқушылардың жағдайы. Оқушылардың функционалдық сауаттылығын арттыру жаңаша педагогикалық теория мен практиканың өзекті мәселесі болып тұр. Оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту оқу–тәрбие процесіне ықпал етудегі өмір талабы. Оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту жолдары, олардың танымдық қабілеттері мен өзіндік іс–әрекеттерді дамыту педагог, психолог, әдіскерлер және мұғалімдердің міндеті. Оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту – мәселені шешуде, оқу функционалдық сапасының артуына, технологияларды ұтымды қолдануға көмек беретін негіз болып табылады [1]. Мектептік білім беру жүйесін жаңа уақыт талабына орай өзіміздің ұлттық болмысымызға, негізге алынған ұстанымдарымызға сай жетілдіру үшін «Нәтижеге бағдарланған білім» моделін ұсынады [2]. Мектеп түлектерін өмірде болып жатқан өзгерістерге дайындау және білім беруді заман ағымына сай өзгерту мақсатында оқытудың түпкі нәтижесі ретінде оқушылардың игерген құзыреттіліктері алынған.

2. Математика сабағында функционалдық сауаттылығын дәстүрлі емес сабақтар арқылы көрсетуге қажетті құралдар. Сабақта дұрыс алынған проблемалық ситуациялар, құбылыстар мен шамалар арасындағы тәуекелдікті дұрыс анықтай білуге дайындайды. Бұл кезде оқушылардың ойлауы белсенді, үдемелі жұмыс жасайды. Мәселені сәйкестендіру кезінде сұрақтар қою арқылы–практикалық есептер, мына талаптарды қамтамасыз етуі қажет. Оқушылардың есептерді кез–келген әдіспен шешу, оқушылардың шығармашылық қабілетін кеңейту

3. Дәстүрлі емес сабақтардың классификациясы. Дәстүрлі емес сабақтардың көбеюіне байланысты оны классификациялау қажет болды. Классификациялау үлкен көлемді ақпараттан өзімізге қажетті және қызықты, бөлімдерді бөліп алуға көмектеседі. Қазіргі кезде нақты нұсқаулармен ғана жүре алатын, өзіндік пікірі, көзқарасы, ойлау қабілеті төмендеп кеткен, осының негізінде сабақ пен әдіс тәсілдердің бірбіріне сәйкес келмейді. Осыдан келіп өзіндік «мені», өзіндік көзқарасы бар «ой–пікірі» қалыптасқан тұлғаны қалыптастыру үшін, мұғалімнің бойында да тұлғаның қасиеті болу керек. Іскерлік, шығармашылық бірлесіп жасау, топтық түрде жұмыс жүргізу – дәстүрлі емес сабақтың маңыздылығы болып табылады. Олай болса кезкелген оқу пәні оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту құралы бола алады. Математика сабақтарында функционалдық сауаттылықты дамытудың мақсаты – оқытуда инновациялық әдістерді, заманауи білімдік және ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану. Математика сабақтарында оқушылардың функционалдық сауаттылығын екі негізгі міндеттерді шешу арқылы қалыптастыру мүмкіндігі бар:

1. Оқушының әлеуетіне сәйкес келетін білімдік деңгейге және жеке тұлғаның одан әрі дамуын қамтамасыз ететін және білім беруді іске асыру мүмкіндігіне, оның ішінде өзіндік алу жолымен жету.

2. АКТ құралдары мен өз қабілеттерін іске асыруда әр оқушыда шығармашылық, әлеуметтік мәнді қызмет тәжірибесін қалыптастыру мақсатында 5 сыныпта «Сын тұрғысынан ойлау» әдісімен өткізілген» Ақша санауды – жақсы көреді» сабағы – оқушының функционалдық сауаттылығын қалыптастыруға арналған. АКТ–ны пайдалану аймағындағы жаңа басымдықтарды, қажетті шарттарды нақты белгіледі. Оқушылардың «Кубизм», Серпілген сауалдар» әдісі бойынша үй

тапсырмасы тексеріледі және «Ақыл–ойға шабуыл», «Қызығушылықты ояту» әдісімен әр деңгейдегі есептер шығарды. «Мағынаны ашу» әдісінде қазақ халқының мақал–мәтелдері арқылы квадрат теңдеу құрастырады. Оқушылар сабақты Орта Азия математигі Әл–Хорезми мен француз математигі Франсуа Виет жайлы мәлімет пен ұқсастықтарын Венн диаграммасы бойынша қорытындылап, «Екі жұлдыз – бір тілек» бойынша кері байланыс жасады. Кез–келген деңгейдегі білім беруді дамыту сұрақтарына біржақты амал мәселелерін жаңғырту – негізгі міндет табылды. Сабақта ақпараттық технологияларды және басқа да кез келген педагогикалық технологияларды бүтіндей көпқырлы қолдану қажеттілігі мен шектеулігін көрсетіледі. Тек осындай жүйеде оқушының жеке тұлғасын гармониялық дамыту мүмкіндігі пайда болады, ол оқушыға тек белгілі бір білімді, құзыреттілікті ғана емес, сондай–ақ, дамудың неғұрлым сапалы жоғары деңгейіне шыға отырып, бір қырдан екіншіге сенімді түрде өтуге, түрлі технологияларды біріктіре алуға мүмкіндік береді. Функционалдық сауаттылық – адамның сыртқы орта мен қарым – қатынасқа түсе алу қабілеті және сол ортаға барынша тез бейімделе алуы мен қарым – қатынас жасай алу деңгейінің көрсеткіші. Олай болса, функционалдық сауаттылық тұлғаның белгілі бір мәдени ортада өмір сүруі үшін қажетті деп саналатын және оның әлеуметтік қарым – қатынас жасауын қамтамасыз ететін білім, білік, дағдылардың жиынтығынан құралады. Ал кең мағынасында ол тек білік пен білімділік әлеміне барудың жолы ғана емес, ол – ұлттың, елдің немесе жеке адамдар тобының мәдени және әлеуметтік дамуының өлшемі. Осындай сапалық сипаты тұрғысынан қарағанда функционалдық сауаттылық жеке адамды дамытудың тетігі ретінде қолданылады. Функционалдық сауаттылық тұжырымдамасына негізделген анағұрлым танымал халықаралық бағалау зерттемелерінің бірі Экономикалық ынтымақтастық және даму ұйымының (ЭЫДҰ) қолдауымен өткізілетін 15 жастағы оқушылардың оқу жетістіктерін бағалаудың халықаралық бағдарламасы (Programmer for International Student Assessment–PISA) болып табылады. PISA 15 жастағы жасөспірімдердің мектепте алған білімдерін, іскерлігі мен дағдыларын адами іс–әрекеттердің әртүрлі салаларында, сондай–ақ тұлғааралық қарым–қатынас пен әлеуметтік қатынастарда өмірлік міндеттерді шешу үшін пайдалана алу қабілеттерін бағалайды. PISA зерттеулері қазіргі уақытта әлемде мектептік білім берудің тиімділігін салыстырмалы бағалаудың әмбебап құралы ретінде қарастырылады. Зерттеу барысында алынған деректер тұтастай оқытудың мазмұны мен әдістері ретінде, сондай–ақ контексті факторлардың (басқару моделі, оқыту тілі, отбасының және т.б. әлеуметтік мәртебесі) мектеп оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту деңгейіне әсері ретінде білім беру жүйесін дамыту стратегиясын анықтауға негіз болады. Халықаралық зерттеу негізгі екі бағыт бойынша жүзеге асады: «математика» және «ғылыми жаратылыстану», сонымен қатар, оқушылардың жалпы оқуды меңгеруі және зияткерлік қабілетін бағалауға ерекше көңіл бөлінеді [3]. Оқушылар математикадан дайындық деңгейі бойынша сауаттылыққа берілген тест тапсырмаларын орындауда берілген бірқатар тақырыптарды жеткілікті меңгергенін, өз білімін натурал сандарды бөлуге қатысты есептерді шешуде қолдана білу құзіреттілігін толығымен көрсете алуы тиіс.

Мұғалімнің біліктілігін арттыруда жаңашылдықтың ең басты міндеті–халық–аралық ынтымақтастық пен әлемдік үздік деген тәжірибелерді енгізіп, осы заман талабына сай білім беру жүйесін құру. Олай болса, мұғалім сұрақтарды ретпен қою арқылы құрылымдап, кәсіби дамуға негіздеуі тиіс: Неліктен біздің оқыту тәсілдерімізді өзгертуге тиіспіз, содан кейін мәселені шешуге бағытталаып: біз бұны қалай істейміз, тек содан кейін ғана біз сыныпта не істеуіміз керек? [4] деген сұрақты алға тартады. Сұрақ әрекетке, әрекет – ізденіске, ізденіс – еңбекке, еңбек – нәтижеге бастайды.

Бұрын өткізіп келген сабақтарын ұстаздар қауымы ой елегінен өткізіп, рефлексиялап, өз ісіне бір нәрсенің жетпей жатқандығын мойындауға тиіс. Сабақ оқушылардан өткен тақырыпты сұрап, жаңа тақырыпты сөйлеп сөйлеп шығып кетуден ғана тұрмайтынын,өзі ойлағаннан күрделі құрылым екенін сезіну тиіс.Оқушы кемшілігін өз кемшілігім деп қабылдаған ұстаз ізденістің иірім жолдарына түсуге тәуекел етпек.

Математикалық – функционалдық сауаттылықты қалыптастыру әр оқушының жеке қажеттіліктерін ескеретін кешенді тәсілді қажет етеді. Бұл психологиялық– педагогикалық жағдайлар қолайлы оқу ортасын құруға және оқушылардың математикада қажетті дағдылары мен білімдерін табысты қалыптастыруға ықпал етеді.

Әдебиеттер тізімі:

1. Назарбаев Н.Ә. Қазақстанның әлеуметтік жаңғыртылуы: Жалпыға Ортақ Еңбек Қоғамына қарай жиырма қадам / Н.Ә. Назарбаев // Егемен Қазақстан.– 2012.–10 шілде
2. Қоянбаев Р.М., Қоянбаев Ж.Б. Педагогика – Алматы: Педагогика, 2000.
3. Сластенин В.А. Педагогика: уч.пособие. – Москва: Академия, 2004
4. Бұзаубекова К.Ж. Мұғалімнің инновациялық даярлығын қалыптастыру. – Алматы. 2006.

ӘОЖ 811

ҚАЗАҚ ТІЛІНДЕГІ ШАҚ КАТЕГОРИЯСЫНЫҢ СИПАТТАЛУЫ

Аман Мерей Өскенқызы

2 курс магистранты

Әл–Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті

Алматы қ., Қазақстан

Аңдатпа

Бұл мақалада қазақ тіліндегі шақ категориясының морфологиялық және семантикалық ерекшеліктері қарастырылады. Етістіктің шақтық мағынасы қимыл–әрекеттің белгілі бір уақыт аралығында жүзеге асуымен тікелей байланысты. Қазақ тіл білімінде шақ категориясын топтастыру мен олардың көрсеткіштерін анықтау мәселесінде бірізділік жоқтығы байқалады. Зерттеу барысында А. Байтұрсынұлы, Т. Қордабаев, Ы. Маманов сынды ғалымдардың еңбектері талданып, олардың шақ түрлерін анықтаудағы көзқарастары салыстырылады. Сонымен қатар, түркі тілдеріндегі шақ категориясының ұқсастықтары мен айырмашылықтарына шолу жасалып, олардың жасалу жолдары салыстырмалы түрде қарастырылады. Мақалада шақ пен рай категорияларының өзара байланысы, сондай–ақ шақ түрлерінің ажыратылуындағы қиындықтар сөз болады. Зерттеу нәтижелері қазақ тіл біліміндегі шақ категориясының теориялық негіздерін тереңірек түсінуге және оны оқыту әдістемесін жетілдіруге үлес қосады.

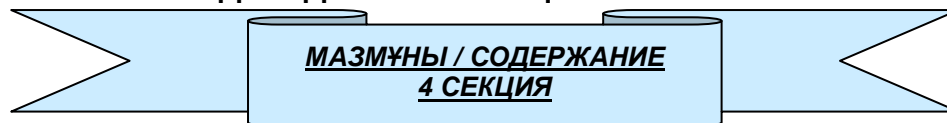
Түйінді сөздер: шақ категориясы, етістік, морфология, түркі тілдері, қазақ тілі, грам–матикалық талдау.

Аннотация

В данной статье рассматриваются морфологические и семантические особенности категории времени в казахском языке. Временное значение глагола напрямую связано с осуществлением действия в течение определенного периода времени. В казахском языкознании наблюдается отсутствие последовательности в вопросе группировки категорий времен и определения их показателей. В ходе исследования были проанализированы труды таких ученых, как А. Байтурсинович, т. Кордабаев, И. Маманов, сравниваются их взгляды на определение видов времени. Кроме того, будет проведен обзор сходств и различий в категории времени в тюркских языках, а также рассмотрены пути их создания. В статье речь пойдет о взаимосвязи категорий времени и времени, а также трудностях в различении видов времени. Результаты исследования способствуют более глубокому пониманию теоретических основ категории времени в казахском языкознании и совершенствованию методики его преподавания.

Ключевые слова: категория времени, глагол, морфология, тюркские языки, казахский язык, грамматический анализ.

**БІЛІМ БЕРУ ҰЙЫМДАРЫНДАҒЫ АУЫТҚУЛАРДЫҢ АЛДЫН АЛУ САЛАСЫНДАҒЫ
ТИІМДІ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ТӘЖІРИБЕЛЕР**

**ЭФФЕКТИВНЫЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ПРАКТИКИ В ОБЛАСТИ ПРОФИЛАКТИКИ
ДЕВИАЦИЙ В ОРГАНИЗАЦИЯХ ОБРАЗОВАНИЯ**

Абдуллаева Гунай Имран–кызы	Самосаботаж учебной деятельности и его профилактика как психолого– педагогическая проблема	3
Азатқызы Айзат	Жаратылыстану бағытында дуалды оқытудың тиімділігі мен келешегі	8
Айменова Ляззат Булатовна	Профилактика аутодеструктивного поведения среди несовершеннолетних: эффективные практики в школе	13
Акылбекова Эльмира Акылбековна, Даниярова Айтолкын Темирболатовна	Бастауыш сынып оқушыларының агрессиясының психологиялық–негіздері	17
Аллавердиева Наталья Евгеньевна	Педагогическое сопровождение профилактики девиантного поведения обучающихся в колледже	21
Аллахвердиева Индира Кязимовна	Профилактика девиантного поведения в организации образования	26
Алпысбаева Гульнара Болатбековна, Тойгамбаева Асель Темиргалеевна	Инклюзивные технологии в обучении английскому языку: создание комфортной и поддерживающей среды для каждого ученика	31
Ансаганов Бекзат Сейтжанович, Демисенова Шнар Сапаровна	Роль социального интеллекта в педагогической деятельности	35
Асылбеккова Самал Асылбекқызы	Профилактика девиантного поведения детей на уроках биологии	39
Атаева Колканат Кабдыгалымовна	Ертегі терапиясын тиімді қолдану	44
Байдильдина Каламкас Нурланқызы	Развитие эмоционального интеллекта у подростков как способ профилактики девиантного поведения	48
Байменова Ботагоз Жумағалиевна, Нурманова Айнагуль Рахимжановна	Новые подходы в преподавании казахского языка и литературы: цифровизация и мультимедийные технологии в обучении	51
Байнакатова Зияда Мөндьғалиевна, Кравченко Татьяна Николаевна	Возрастная анатомия и психология: как учесть все риски и создать безопасную (или благоприятную) среду в организациях образования	55
Бакубаева Гульсара Бахчановна	Эффективные педагогические практики в области профилактики девиаций в организациях образования	59

4 СЕКЦИЯ

Батырбаева Анна Янисовна, Демисенова Шнар Сапаровна	Исследование актуального уровня развития личных профессиональных перспектив в старшем школьном возрасте	63
Бейсенова Сандугаш Аяпбергеновна	Ы. Алтынсариннің ұлттық ағартушылық құндылықтарын өркениетпен ұштастыруы	67
Бекенова Айзада Сайлаубаевна, Курманғалиева Бигайша Аскеровна	Қазақ тілі мен әдебиеті сабақтарында инклюзивті білім беруді жүзеге асыру	72
Бектурганова Зульфия Казиевна	Методология обучения на основе связи биологии и химии	77
Бердыгулова Гульзайра Талиповна	Проблемы инклюзивного образования	80
Бобжикова Жанат Жолмагамбетовна	Эффективные педагогические практики в области профилактики девиации в организациях образования	84
Богинская Юлия Валериевна, Кухарь Наталья Сергеевна	Профилактика детской агрессии: опыт специалистов	86
Богучарская Ольга Васильевна	Применение арт–терапевтических методов в коррекции эмоциональных отклонений у школьников: теоретические и практические аспекты	91
Bokhanova Aygul Serikbaevna, Zhaparova Laila Bekzatkhonovna	Deviant behavior in youth: methods of socio– pedagogical prevention	97
Бродельщикова Людмила Евгеньевна, Шкваренко Галина Васильевна	Развитие социально–коммуникативных навыков у учащихся инклюзивного образования	103
Василенко Татьяна Валерьевна, Кольцова Татьяна Михайловна	Профилактика девиантного поведения учащихся на уроках английского языка	107
Габбасова Ульяна Алексеевна, Энна Инна Александровна	Актуальные педагогические стратегии профилактики девиантного поведения подростков в условиях общеобразовательной школы	112
Гапбасова Гулжанат Аскарровна	Шет тілі мамандықтарының студенттерін жазбаша сөйлеуді оқыту процесін модельдеу	115
Домнич Александр Николаевич	Профилактика застенчивости у обучающихся старшего подросткового возраста	119
Жарасбаева Зибатуль Батырхановна	Білім беру ұйымдарында оқушылардың психологиялық және әлеуметтік ауытқуларын алдын алу: педагогикалық тәсілдер мен әдістер	124
Жумабаева Сауле Кагармановна	Анализ эффективности различных методик профилактики девиантного поведения на уроках физики	128

4 СЕКЦИЯ

Зеленцова Виктория Валерьевна	Интеграция психологических и педагогических подходов в цифровые образовательные игры для профилактики буллинга в начальной школе: исследование эффективности и вызовов внедрения	131
Зиновьева Александра Юрьевна	Интерактивные методы против девиаций: воспитание через игру и творчество	136
Идрисова Наталья Владимировна, Грамма София Васильевна	Социальное партнерство семьи, школы и общества в воспитательной деятельности	141
Какишева Нурсулу Тралыевна, Бакун Айнура Тулегеновна	Эффективные педагогические практики и подходы в профилактике девиаций в организациях образования	145
Карина Аягүл Алпысбайқызы, Ахметбекова Ажар Болтириковна	Сөйлеу тілі бұзылысы бар балаларға ұйымдастырылған оқу қызметінде нейробаннерді қолдану	150
Кирилюк Лилия Вильдановна	Профилактика речевых нарушений как способ предотвращения девиантного поведения в школе	154
Куанышбаева Малика Талгатовна, Демисенова Шнар Сапаровна	Исследование эффективности программы развития толерантности личности в полиэтнических группах обучающейся молодежи	157
Кулинич Татьяна Николаевна	Как избежать перегрузки детей при логопедической коррекции: принципы эффективной работы с дошкольниками в контексте инклюзивного образования	162
Кундубаева Алмагуль Утепаевна	Воспитание ответственности через практические занятия по физике: профилактика асоциального поведения у школьников	165
Лебедева Ольга Александровна	Профилактика девиации в организациях образования казахстана: совокупность современных подходов методов и приёмов	168
Лукович Анна Васильевна	Методы формирования позитивного поведения обучающихся в образовательном процессе	174
Малыгин Андрей Леонидович, Жаркимбаева Динара Есмагамбетовна	Использование педагогических практик как инструмента профилактики девиантного поведения подростков в условиях образовательного пространства	178
Мустафина Асель Сапаргалиевна, Абдулина Айгуль Сапаргалиевна	Дамуында ауытқулары бар балаларды оқытудағы тиімді әдістерді қолдану	182
Мустафина Виолетта Саматовна, Пименова Полина Михайловна	Взаимосвязь стрессоустойчивости и агрессивной коммуникации у студентов бакалавров	187

4 СЕКЦИЯ

Нагайцев Тарас Олегович, Демисенова Шнар Сапаровна	К проблеме формирования психологической готовности студентов–психологов к осуществлению психологической профилактики	191
Нагайцев Тарас Олегович, Демисенова Шнар Сапаровна	Теоретическое исследование проблемы психологической готовности студентов–психологов к будущей профессиональной деятельности	196
Назмутдинов Ризабек Агзамович, Калиниченко Оксана Викторовна	Профилактика девиаций в организациях образования	200
Ниетбаева Надира Ашировна, Абуова Ақерке	Онлайн және офлайн оқыту форматтарын біріктірудің артықшылықтары мен кемшіліктері	205
Нурлыбаева Аида Муратовна	Приемы и техники в педагогической практики для профилактики девиаций в организациях образования	210
Нұрбекова Балнұр Жомартқызы, Аюуш Жайнагуль	Ерекше білім беруді қажет ететін оқушыларға жаратылыстану пәндерінде оригамиді қолдану	214
Осипова Светлана Павловна	Эффективные педагогические практики в области профилактики девиаций в организациях образования	218
Raizullayev Yerzhan, Togizbayev Daulet	Effective use of problem–based situations in english language teaching	221
Позднякова Наталья Сергеевна	Геймификация как инструмент создания инклюзивной и безопасной образовательной среды	226
Рагимова Рамиля Незаметдинқызы, Шалгимбекова Кенжегуль Сапышевна	Методика разработки дифференцированных заданий для обучения младших школьников английскому языку	231
Сакаева Елена Константиновна, Жиентаева Гульзада Бауыржановна	Инклюзивное образование и его влияние на преподавание английского языка в школах казахстана	235
Сакаева Елена Константиновна, Жиентаева Гульзада Бауыржановна	Использование проектной деятельности в преподавании английского языка в школах Казахстана	240
Серикова Марзия Амантаевна, Ахатов Айдархан Габдуллинович	Геометрия сабақтарында кейбір есептерді Әл–фарабидің әдісімен шешу жағдайларын қарастыру	243
Сивакова Анастасия Робертовна, Кушкинбаева Мерамкуль Жолаушыбаевна	Педагогические подходы к профилактике девиантного поведения в колледже	248
Стрельцова Анастасия Юрьевна	Формы и методы профилактики зависимости от социальных сетей у подростков	252

4 СЕКЦИЯ

Султанова Марья Мнайдаровна	Кибербуллинг и его взаимосвязь с аутодеструктивным поведением	256
Тлеухор Акниет Рахметкаликызы	СТЖД III –ШІ деңгейдегі балаларға мнемотехникаарқылыбайланыстырып сөйлеуін дамыту	260
Токмурзов Алибек Маралбекович	Развитие системы образования на территории Костанайского региона в 20–40 годов XX века	264
Тугаева Эльвира Жангельдиновна	Интерактивные подходы в работе с подростками: эффективная профилактика девиантного поведения	270
Тулупова Динара Мараловна	Білім беру ұйымдарында ауытқулардың алдын алу: психологтың рөлі және тиімді педагогикалық тәжірибелер	274
Удовиченко Виктория Викторовна	Раннее идентифицирование эмоциональных и психологических девиаций у школьников с использованием искусственного интеллекта в контексте педагогической и психологической диагностики	278
Хайруллина Оксана Нуруллоевна	Социально – ориентированная личность школьника, как результат эффективной работы психологической службы школы	283
Хасанова Канагат Жасулановна, Есенгалиева Жанар Жалгасовна	Жасөспірімдер арасындағы ауытқулардың алдын алу саласындағы педагогикалық тәсілдер	288
Хусаинова Гульсайра Маратовна, Каленова Гульнар Маратовна	Тәрбие процесіндегі отбасы, мектеп және қоғам арасындағы әлеуметтік ынтымақтастық	292
Цыгулева Наталья Ивановна	Внедрение цифровых технологий в стратегии профилактики интернет–зависимости среди подростков: психолого–педагогические и технологические аспекты	295
Чупрова Варвара Валериевна, Аубакирова Юлия Доскановна	Роль русского языка и литературы в реализации эффективных педагогических практик по профилактике девиантного поведения в образовательной среде	300
Шамсутдинова Амина Абдухамитовна	Роль биологического образования в профилактике девиантного поведения учащихся	304
Шокимова Сайран Азнабаевна, Ермуханова Инара Ибраимовна	Деятельность центра психологической поддержки в контексте современного образования	307

**«ҚАЗІРГІ ӘЛЕУМЕТТІК МӘДЕНИ ЖӘНЕ ГЕОСАЯСИ НАҚТЫЛЫҚТАҒЫ ҚҰНДЫЛЫҚТАР –
ТӘРБИЕНІҢ ТҰЖЫРЫМДАМАЛЫҚ НЕГІЗІ» атты
АЛТЫСАРИН ОҚУЛАРЫ
ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ–ТӘЖІРИБЕЛІК КОНФЕРЕНЦИЯ МАТЕРИАЛДАРЫ
МАТЕРИАЛЫ МЕЖДУНАРОДНОЙ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ
АЛТЫНСАРИНСКИЕ ЧТЕНИЯ
«ЦЕННОСТИ КАК КОНЦЕПТУАЛЬНАЯ ОСНОВА ВОСПИТАНИЯ В СОВРЕМЕННЫХ
СОЦИОКУЛЬТУРНЫХ И ГЕОПОЛИТИЧЕСКИХ РЕАЛИЯХ»**

Материалдар жинағын
Ахмет Байтұрсынұлы атындағы Қостанай
өңірлік университеті
Ө.Сұлтанғазин атындағы педагогикалық
институтының
педагогика, психология және арнайы білім
беру кафедрасында теріліп, беттелді

Компьютерлік беттеу:
Жетписбаева А.А., Ермаганбетова А.Б.

Мекен-жай:
110000, Қостанай қ., Байтұрсынов көш. 47
(Пединститут ғимараты, Тәуелсіздік к-сі
118, 626 каб.)
Тел.: 8 (7142) 54-58-74 (ішкі 120).

Пішімі 60*84/18.
Көлемі 100,7 б.т.
Электронды нұсқасы университеттің
ksu.edu.kz сайтында орналастырылған
мамыр, 2025 жыл

Сборник материалов набран и сверстан
кафедрой педагогики, психологии и
специального образования
педагогического института
им. У.Султангазина
Костанайского регионального
университета им. Ахмет Байтұрсынұлы

Компьютерная верстка:
Жетписбаева А.А., Ермаганбетова А.Б.

Адрес:
110000, г. Костанай, ул. Байтұрсынова 47
(корпус Пединститута, ул. Тауелсиздик
118, каб. 626).
Тел.: 8 (7142) 54-58-74 (вн.120)

Формат 60*84/18.
Объем 100,7 п.л.
Электронный вариант размещен на сайте
университета ksu.edu.kz
май 2025 год